

MAMMOGRAFIA W DIAGNOSTYCE RAKA SUTKA

pod redakcją
Janiny Dziukowej i Ewy Wesołowskiej

medipage

The logo for 'medipage' features the word 'medipage' in a serif font. Below the text is a decorative horizontal line that curves upwards at both ends, resembling a stylized underline or a flourish.

Redakcja i korekta: Marzena Wątrobińska

Konsultacja stylistyczna: Anita Szczepkowska

medipage

© Copyright by MediPage, Warszawa 2006

Wszystkie prawa zastrzeżone. Przedruk i reprodukcja w jakiegokolwiek postaci całości lub części książki bez pisemnej zgody wydawcy są zabronione.

ISBN 83-89769-16-6

MediPage Sp. z o.o.
Redaktor Naczelny: Bogdan Materna
02-594 Warszawa, ul. J. Bruna 12/20
tel./fax (22) 646-41-50
www.medipage.pl

Opracowanie graficzne i łamanie: Janusz Olech
Druk i oprawa: Zakłady Graficzne DSP

Wstęp do I wydania

Słowo wstępne 1998

W monografii, którą przedstawiamy zajmujemy się zagadnieniem diagnostyki raka sutka – przede wszystkim mammografią rentgenowską jako podstawową metodą wykrywania raka. Uważamy, że najważniejszym problemem jest rozpoznanie lub wykluczenie raka sutka, a rozpoznawanie innych patologii jest na dalszym planie i nie ma tak fundamentalnego znaczenia.

Tak więc zgodnie z tytułem – „Mammografia w diagnostyce raka sutka” – omawianie innych metod badania i schorzeń wymagających różnicowania jest podporządkowane podstawowemu celowi – diagnostyce raka sutka.

Mogą być różne punkty widzenia, z perspektywy których takie pozornie jednostronne omawianie tematu może wydawać się niesłuszne. Jednak z naszych doświadczeń wynika, że najczęściej błędnych decyzji zdarza się w wyniku niedoceniań wagi problemu i braku świadomości czym jest rak sutka wykryty w zaawansowanym stadium choroby.

Ważne jest uświadomienie wszystkim, którzy zajmują się diagnostyką raka sutka, jakie konsekwencje ma popełnianie błędów diagnostycznych, błędów który może wynikać z braku doświadczenia, zbytnej pewności siebie, a czasami po prostu z nadmiaru pracy, ale jeżeli ta monografia przyczyni się w jakimś stopniu do lepszego zrozumienia problemu, podniesienia świadomości i wiedzy, to uważamy, że spełniła swoje zadanie.

Janina Dziukowa

Wstęp do II wydania

Minęło osiem lat od pierwszego wydania monografii. Rozwój nowoczesnych metod oraz nowe spojrzenie na wiele zagadnień związanych z diagnostyką i leczeniem raka sutka spowodowały konieczność unowocześnienia wydania „Mammografii w diagnostyce raka sutka” i ten tytuł postanowiliśmy zachować.

Uprzedzając uwagi krytyczne stwierdzamy, że wymienne używanie terminów sutek, pierś, gruczoł sutkowy, jest świadome, zamierzone i związane z chęcią zachowania tytułu pierwszego wydania.

Odrębną kwestią jest to, czy pierwsze wydanie spełniło postawione zadanie. Mamy nadzieję, że tak.

Uważamy „słowo wstępne” do I wydania za nadal aktualne.

Janina Dziukowa
Ewa Wesołowska

Autorzy

Prof. dr hab. n. med. Janina Dziukowa
Prof. dr hab. n. med. Ewa Grzybowska
Prof. dr hab. n. med. Włodzimierz Olszewski
Dr n. med. Wojciech Olszewski
Dr n. med. Monika Nagadowska
Prof. dr hab. fiz. Jerzy Tołwiński
Dr n. med. Ewa Fabiszewska
Dr n. med. Ewa Wesołowska
Doc. dr hab. n. med. Andrzej Urbanik
Dr n. med. Robert Chrzan
Dr Maria Cygan
Doc. dr hab. n. med. Małgorzata Tacikowska
Prof. dr hab. n. med. Izabella Kozłowicz-Gudzińska
Doc. dr hab. n. med. Janina Kamińska
Dr n. med. Ewa Dziewulska
Dr n. med. Justyna Oknińska

Przy współpracy techników elektroradiologii:

Krystyny Bystróż
Krystyny Jasińskiej
Bożeny Kilanowskiej

Redaktorzy:

Prof. dr hab. n. med. Janina Dziukowa
Dr n. med. Ewa Wesołowska

Spis treści

Rozdział 1

Rak sutka – wprowadzenie – <i>Janina Dziukowa</i>	9
---	---

Rozdział 2

Patogeneza raka sutka – <i>Ewa Grzybowska</i>	13
1. Czynniki egzogenne	13
2. Biologia molekularna raka sutka	14
3. Genetycznie uwarunkowany rak sutka	20
4. Podsumowanie	22

Rozdział 3

Patologia i diagnostyka patomorfologiczna raka sutka – <i>Wojciech Olszewski, Włodzimierz Olszewski</i>	25
1. Klasyfikacja guzów sutka WHO	25
2. Rokowanie w naciekającym raku sutka	32
3. Raport badania patomorfologicznego w diagnostyce raka sutka	33
4. Czynniki prognostyczne i predykcyjne	34
5. Techniki w patomorfologicznej diagnostyce zmian sutka	37

Rozdział 4

Rak sutka – badanie kliniczne, klasyfikacja TNM – <i>Monika Nagadowska</i>	41
--	----

Rozdział 5

Fizyczne podstawy mammografii – <i>Jerzy Tołwiński</i>	45
1. Wstęp	45
2. Budowa mammografów	45
3. Parametry fizyczne mammografów	46
4. Detektor obrazu	50
5. Promieniowanie rozproszone	53
6. Kompresja	54
7. Kratka przeciwrozproszeniowa	54
8. Układy automatyki	55
9. Jakość obrazu	57
10. Dawki promieniowania X	57

Rozdział 6

Kontrola jakości aparatury mammograficznej – <i>Ewa Fabiszewska</i>	61
1. Testy specjalistyczne	62
2. Testy podstawowe	65

Rozdział 7

Badanie mammograficzne – <i>Ewa Wesółowska, Krystyna Jasińska, Krystyna Bystron, Bożena Kilanowska</i>	69
1. Technika badania mammograficznego	69
2. Rola i odpowiedzialność technika	87
3. Opis badania mammograficznego	88

Rozdział 8

Inne techniki badań	91
1. Mammografia cyfrowa – <i>Robert Chrzan, Andrzej Urbanik</i>	91
2. Sonomammografia w diagnostyce raka sutka – <i>Maria Cygan</i>	96
3. Badanie metodą rezonansu magnetycznego – <i>Małgorzata Tacikowska</i>	108
4. Mammoscintygrafia w diagnostyce raka sutka – <i>Izabella Kozłowicz-Gudzińska</i>	119
5. Markery nowotworowe u chorych na raka sutka – <i>Janina Kamińska</i>	121
6. Pozytonowa tomografia emisyjna (PET) w diagnostyce raka sutka – <i>Małgorzata Tacikowska</i>	123

Rozdział 9

Symptomatologia mammograficzna – <i>Ewa Wesółowska</i>	125
1. Obraz prawidłowego sutka	125
2. Asymetria	135
3. Zaburzenie architektury w obrazie mammograficznym	138
4. Guzek spikularny	141
5. Mikrozwapnienia	152
6. Guzek dobrze odgraniczony	164
7. Zmiany zawierające tkankę tłuszczową	185
8. Zmiany zapalne	191
9. Obrazowanie sutków u mężczyzn	198
10. Endoprotezy sutkowe. Zabiegi rekonstrukcyjne	204

Rozdział 10

Zmiany klinicznie bezobjawowe – <i>Ewa Dziewulska</i>	213
1. Diagnostyka	213
2. Rak wewnątrzprzewodowy CDIS	222

Rozdział 11

Inwazyjne procedury diagnostyczne – technika wykonania, wskazania – <i>Ewa Dziewulska</i>	234
1. Biopsje przezskórne	234
2. Biopsja chirurgiczna	245
3. Galaktografia	252

Rozdział 12

Leczenie oszczędzające w raku sutka – <i>Monika Nagadowska</i>	261
--	-----

Rozdział 13

Mammograficzne obserwacje po leczeniu raka sutka – <i>Justyna Oknińska</i>	267
1. Ocena po leczeniu oszczędzającym	267
2. Mammograficzne monitorowanie leczenia zachowawczego zaawansowanego raka sutka	281

Rozdział 14

Badania skryningowe w raku sutka – <i>Monika Nagadowska, Ewa Wesółowska</i>	285
---	-----